

DE GANS

THEMA
TIJDSCHRIFT

JE ZULT

MAAR GANS IN
NEDERLAND ZIJN

HOE HET SUCCES

DE GANS DE NEK OMDRAAIT

DE GANS ALS

GESPREKSPARTNER

DUBBELE MORAAL

LEKKER OP TAFEL
GEWELDIG ALS HUIDDIER

DE GANS IN

SPROOKJES,
VOLKSVERHALEN,
STRIPS EN KUNST

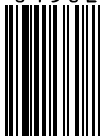
EXTRA:

HET HEDENDAAGSE
GANZENBORD

BP DECEMBER 2015 TT €8,95

01502

8 710966 244180

WAAROM DE GANS?

Ik moet u zeggen dat ik vooralsnog in hoge mate twijfel. [...] In de eerste plaats omdat ik “proef” dat de geplande verschijningsdatum van “De Gans” – aan het einde van het jaar – niet toevallig is. Die verschijning zal te maken hebben met het samenvallen met de wildbraadperiode. Nu ga ik niet op de loop voor wildbraad, maar ik ben toch in de eerste plaats “ganzenbeschermer”, dus om dan een ganzenverhaal te plaatsen te midden van ganzenrecepten, dat gaat me te ver.’ Zo mailde een van de auteurs, als antwoord op ons verzoek tot zijn medewerking. Hij werkte gelukkig toch mee.

Ja, er staan óók recepten in dit tijdschrift, omdat we de manier waarop we op dit moment met de gans omgaan in Nederland van alle kanten in beeld willen brengen. En dat is ook vanuit de keuken.

Rudy Kousbroek, die zo mooi over dieren kon schrijven en helaas in 2010 is overleden, schreef in 2009 in de bundel *Medereizigers. Over de liefde tussen mensen en dieren*, over wilde ganzen: ‘Ik weet ook wel dat er te veel van zijn en dat dit consequenties heeft waar je je niet in wilt verdiepen.’ Het deprimeerde hem dat hij over sommige dieren, waaronder wilde ganzen, maar ook varkens in de bio-industrie, niet meer onbevangen schrijven kon. Kousbroek: ‘Met onbevangen bedoel ik eigenlijk: in onschuld.’

Onbevangen en in onschuld schrijven over wilde ganzen, nee, dat is niet meer mogelijk. Het moet voor kinderen een verwarrende tijd zijn om in op te groeien. De ene dag lezen ze *Nils Holgerssons wonderbare reis*, de volgende dag pakken ze de krant – trots dat ze die ook al kunnen lezen – en hebben dan grote kans een kop zoals deze te zien: ‘Ganzen mogen straks overal worden vergast’ (*Trouw*, 11 mei 2015).

Nergens anders in Europa zijn er zo veel overwinterende en doortrekkende ganzen als in Nederland. Van sommige soorten verblijft meer dan driekwart van de hele populatie binnen de grenzen van ons land. Dat schept een verantwoordelijkheid. Zou je denken. Waarom worden er dan de laatste jaren duizenden – zelfs meer dan 100.000 – ganzen afgeschoten en vergast? Nederland telt 16,9 miljoen mensen, 2,2 miljoen honden, 3,7 miljoen katten, 4,2 miljoen koeien (melk- en vleesvee), 12,1 miljoen varkens, 110 miljoen (!) kippen en 450.000 paarden. Is er in de winter dan geen ruimte voor 2,5 miljoen ganzen, waaronder 600.000 die het hele jaar blijven? Inderdaad blijven al die hierboven genoemde dieren meestal keurig op dezelfde plek, of gaan er op uit onder toezicht van mensen of doen, zoals katten, hooguit een rondje om het huis. Wilde ganzen vliegen waar ze naar toe willen. Maar nog belangrijker, zoals op een informatieve site op internet te lezen staat: ‘Een koe levert nog wat op, de ganzen eten gras zonder dat er winst uit te halen is.’ Wild is leuk, maar tot op zeker hoogte.

Het is idioot hoe verschillend wij mensen met dieren omgaan, dit tijdschrift is daarvan een afspiegeling. Terwijl in een Limburgs dorp door mannen voor de lol aan een dode gans wordt getrokken, net zo lang tot de kop eraf is, loopt in Drenthe een man rond die met veel liefde ganzen opvangt en ze alle kans geeft bejaard te worden.

Vermoedelijk zijn wij, makers van dit tijdschrift, niet anders als de overgrote (zwijgende) meerderheid van Nederland. Wij kijken met ontzag en bewondering naar de overtrekkende ganzen, hebben Nils Holgersson gelezen, of zijn eruit voorgelezen, en hebben erbij gehuild. We lezen met een ongemakkelijk gevoel over ganzen die vergast worden, maar hebben geen idee wat het betekent als een weiland vol prachtige gewassen in één keer door duizenden ganzen wordt kaalgevreten. We eten vlees, steeds vaker biologisch, dat wel, maar niet altijd. Wij houden van dieren – de een heeft een hond, de ander een kat –, maar niet genoeg van alle dieren om vegetariër te worden of om samen met dierenbeschermers op een regenachtige zondagmorgen op de barricaden te gaan staan tegenover jagers die er op uit trekken. Maar wij voelen ons wel steeds ongemakkelijker bij het vele leed dat wij mensen dieren aandoen ter wille van ons eetpatroon en de economie.

Het minste wat wij willen bereiken is dat meer mensen er vaker bij stilstaan hoe wij met dieren omgaan. Dus, als u deze winter ganzen ziet overtrekken, hopen we dat u niet alleen denkt: goh wat mooi. Maar ook: zouden deze ganzen nog leven aan het einde van de winter? En wat vind ik daar eigenlijk van?

10 Nederland Ganzenland

Nederland is ideaal voor overwinterende ganzen, een waterland met een delta van de grote rivieren Rijn, Maas en Schelde die uitmonden in de Noordzee en een klimaat met zachte winters. Vele ganzensoorten verblijven hier in de winter. Zal dat zo blijven in de toekomst?

Door Bart Ebbing

17 Je zult maar gans zijn

In een paar decennia tijd is de (grauwe) gans van een zeldzaam inheemse soort tot een 'plaagdier' geworden. Weliswaar is de gans beschermd, maar dat wil nog niet zeggen dat hij niet mag worden afgeschoten of vergast. Hoe is dat zo gekomen en is er werkelijk geen ruimte voor de huidige populatie? Hebben we enig idee wat we aan het doen zijn? *Door Anja Krabben*

30 Zo dom als een gans

In vergelijkingen wordt de menselijke domheid meestal gerelateerd aan dieren die eetbaar of gedomesticeerd zijn. Zo ook de gans. Een expert in de domheid, een 'domgeer', onderzoekt waar de relatie tussen domheid en de gans vandaan komt. *Door Matthijs van Boxsel*

48 De gans terug op het menu

Nederland is altijd een echt ganzenland geweest en de gans was een rijke voedselbron die regelmatig op het menu stond. Tot de vogel zeldzaam werd, een beschermde status kreeg en daardoor geheel van de kaart verdween. Maar de gans is terug, en in overvloed. *Door Adriaan Guldemon*

60 Ganzen en boeren

Twee boeren, beiden melkveehouder, met vele hectares mals grasland in het laagveengebied van de provincie Utrecht, midden in het Groene Hart van Holland, vertellen over de ganzen. Hoeveel overlast ervaren zij van de 'plaagvogels'? En welke maatregelen treffen zij om deze tegen te gaan? *Door Anna Kroon*

90 Ganzenpolitiek: van vergassen naar communicatie

Het wordt tijd dat we de ganzen meer stem geven, hen niet alleen vanuit ethisch, maar ook vanuit politiek oogpunt benaderen, zodat conflicten over land niet meer met geweld hoeven te worden opgelost. Mensen hebben zichzelf het recht gegeven het land te verdelen, dat wil niet zeggen dat dat rechtvaardig is. *Door Eva Meijer*

08 Voorwoord: Waarom de gans?

25 Op zoek naar ganzen in Flevoland *Door Anja Krabben*

28 Slechts 600 dode ganzen per jaar *Door Anja Krabben*

29 Wilde Ganzen *Door Søren Kierkegaard*

33 Daarom

34 Zelden hoofdpersoon. De gans in de Nederlandse Volksverhalenbank *Door Theo Meder*

36 Ganzen in de wetenschap *Door Elles Lalieu*

40 Foster parents plan redt dwergganzen *Door Gerard Ouweneel*

43 Oud kunnen ze worden!

44 Wie is Moeder de Gans? *Door Ruud Spruit*

52 'My Little Pony Burger' en broodje Vredesduif *Door Anja Krabben*

54 Ghebraden gans of eyndtvogel *Door Manon Henzen*

56 Gans: het hele jaar door *Door Anja Krabben*

58 Ganzenieren: groot en vullend *Door Ellen Mookhoek*

66 Maak dat de ganzen wijs *Door Marianne van Zuijlen*

68 Rare ganzen *Door Jente Ottenburghs*

71 Geese.project *Door Vera Knoot*

72 Heilig, trouw en smakelijk. De gans in de kunst *Door Marthy Locht*

78 De getekende, waggelende gans *Door Roy de Beunje*

80 Een van de laatste ganzenvangers van Nederland *Door Anja Krabben*

83 De ganzenfluisteraar *Door Anja Krabben*

86 Miss Ganzenhoedster *Door Anja Krabben*

88 Plop! Trek de kop van een gans *Door Anja Krabben*

94 Niet voor domme gansjes! *Door Suzette van 't Hof*

96 Bronnen en literatuur

97 Colofon

98 Modern ganzenbord 'De gans in Nederland'